

Хальота Андрій Іванович,
кандидат юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0001-8505-0055

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ¹

У статті досліджуються проблемні питання правового статусу поліцейських в Україні. Визначено поняття правового статусу поліцейських. Розкрито зміст його елементів – статусних правових норм; спеціальної правосуб'єктності; прав та обов'язків поліцейських; гарантій професійної діяльності поліцейських; відповідальності поліцейських; обмежень та заборон, пов'язаних зі службою в поліції. У результаті дослідження запропоновано шляхи удосконалення правового статусу поліцейських в Україні, зокрема внесення змін до чинного законодавства України.

Ключові слова: поліцейські, правовий статус, спеціальна правосуб'єктність поліцейських, права та обов'язки поліцейських, гарантії діяльності, відповідальність поліцейських.

Зважаючи на втілення європейських та євроатлантичних прагнень України, а також підвищення інтересу суспільства до реалізації реформ публічної служби в Україні, зокрема в правоохоронних органах, постає необхідність у подальшому дослідженні правового статусу поліцейських та у вирішенні проблем підвищення авторитету та правової захищеності самої поліції. Незважаючи на недосконалу діяльність поліції, суспільство все ж вимагає від неї надання якісних поліцейських послуг, захисту людей від правопорушень, створення безпечних умов життя. Здебільшого це залежить від держави безпосередньо, від законодавчого закріплення правового становища поліції та поліцейських, від гарантування їх прав і обов'язків, від підтримки суспільства в їх повсякденній діяльності. Тому приведення правового статусу поліцейських до міжнародних стандартів є актуальною проблемою, яку необхідно вирішити негайно задля ефективного захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, протидії злочинності, охорони громадського порядку, власності та забезпечення громадської безпеки в Україні.

Метою цієї статті є науково-практичне дослідження проблемних питань правового статусу поліцейських в Україні, а також шляхів удосконалення положень законодавства України щодо правосуб'єктності, прав, обов'язків, гарантій діяльності та відповідальності поліцейських у сучасних умовах.

Питання правового статусу особи досліджували багато вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: М. Вітрук, Л. Воєводін, Г. Задорожня, О. Зайчук, С. Комаров, О. Лукашева, М. Матузов, А. Малько, М. Марченко, Н. Оніщенко,

¹ Початок. Продовження в наступному номері.

В. Погорілко, О. Скакун, Ю. Тодика, Н. Шаптала. Так, О. Безпалова, М. Іншин, М. Коваль, К. Мельник, О. Музичук, В. Сокурєнко, О. Юхно у своїх працях аналізували особливості правового статусу працівників правоохоронних органів, а саме поліцейських. Але під час сучасного реформування правоохоронних органів, в тому числі і поліції, залишається багато проблемних питань правового статусу поліцейських, що потребують наукового дослідження та законодавчого врегулювання.

У науці термін “статус” розглядається як положення суб’єкта. У перекладі з латинської мови термін “status” – це положення, стан чого-небудь або будь-кого [1, с. 578]. Словник іншомовних слів визначає термін “статус” як становище, стан [2, с. 545]. Отже, правовий статус відображає фактичне становище суб’єкта у системі правовідносин.

У науковій літературі правовий статус особи визначається як самостійна юридична категорія, що характеризується такими особливостями: а) має універсальний характер, оскільки поширюється на всіх суб’єктів; б) відображає індивідуальні особливості людини та її реальне ставлення у системі суспільних відносин; в) права та свободи особи, що складають основу статусу, не можуть реалізуватись без інших його компонентів – обов’язків та відповідальності; г) ця категорія забезпечує системність прав, свобод та обов’язків особи [3, с. 402].

Аналізуючи правову категорію – правовий статус особи, науковці, як правило, подібно визначають її зміст. Так, на думку М. Вітрука, правовий статус визначається як система юридичних прав, свобод, обов’язків і законних інтересів у їх єдності, основа чи ядро правового становища [4, с. 31]. У свою чергу О. Лукашева правовий статус людини і громадянина охарактеризує як систему прав і обов’язків, що законодавчо закріплюються державою в конституції та інших нормативно-правових актах [5, с. 23]. Н. Шаптала та Г. Задорожня під правовим статусом особи розуміють юридично закріплене становище особи як соціального суб’єкта в суспільстві, тобто – це сукупність прав та обов’язків особи, визначених та гарантованих Конституцією і законами України, іншими нормативно-правовими актами, міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України [6, с. 472]. На переконання Ю. Тодики, правовий статус особи – це правове положення індивіда, що відображає його фактичний стан у взаєминах із суспільством, державою, іншими людьми [7, с. 186]. С. Комаров визначає правовий статус особи як систему прав, свобод і обов’язків, які мають чітке правове закріплення в нормах права, що визначають політико-правовий стан особи [8, с. 58]. Аналогічне розуміння правового статусу особи подають М. Матузов і А. Малько – як сукупність прав, свобод, обов’язків і законних інтересів особи, що визначаються і гарантуються державою [9, с. 163], та М. Марченко – правовий статус складають законодавчо-встановлені державою і взяті в єдності права, свободи і обов’язки особи [10, с. 92]. Дещо розширено визначають правовий статус О. Зайчук та Н. Оніщенко. Вони розуміють його як систему законодавчо встановлених та гарантованих державою прав, свобод, законних інтересів та обов’язків суб’єкта суспільних відносин [11, с. 366]. А.О. Скакун ще ширше розуміє і визначає правовий статус особи як систему закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов’язків, відповідальності, відповідно до яких індивід як суб’єкт права (тобто як такий, що має правосуб’єктність) координує своє поведінку в суспільстві [12, с. 381].

© Khaliota Andrii, 2021

Запропоновані науковцями погляди щодо поняття правового статусу особи мають багато спільного. Більшість учених зазначають, що правовий статус особи – це юридично закріплене становище особи в суспільстві. Таке твердження є логічним, оскільки статус особи має бути чітко регламентований нормами чинного законодавства, щоб особа могла ефективно брати участь у різноманітних правовідносинах. Також чимало науковців зазначають, що правовий статус особи проявляється в сукупності його прав, свобод, обов'язків. Саме права, свободи, обов'язки особи окреслюють певну сферу автономного існування людини, її життєдіяльності як члена суспільства. Ці правові можливості мають розцінюватися як своєрідні юридичні блага, зміст яких полягає у встановленні і гарантуванні певних меж свободи чи несвободи особи. Тому права, свободи і обов'язки особи є органічною складовою її правового статусу.

Отже, проаналізувавши різні думки науковців, ми приєднуємося до більшості їх позицій і визначаємо, що правовий статус особи – це юридично закріплене становище особи в суспільстві та державі, що проявляється у сукупності її прав, свобод і обов'язків, визначених та гарантованих Конституцією і законами України.

Правовий статус поліцейського є підвидом більш загальної правової категорії – загальний правовий (конституційно-правовий) статус особи. Правовий статус поліцейського належить до спеціального (родового) виду правового статусу особи, оскільки притаманний окремій категорії суб'єктів права – поліцейським Національної поліції України. Він базується на загальному правому статусі особи, хоча детальніше характеризує права, доповнює обов'язки, відповідальність та пільги, передбачені законодавством для поліцейських.

Таким чином, правовий статус поліцейського можна визначити як сукупність закріплених у законодавстві України і гарантованих державою прав, обов'язків, гарантій діяльності та відповідальності поліцейського як спеціального суб'єкта права, який реалізує специфічні завдання держави – захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, протидію злочинності, охорону громадського порядку, власності та забезпечення громадської безпеки.

У юридичній науці правовий статус особи складається із різних елементів, що відображають суть і зміст цього правового явища. До структури правового статусу особи науковці часто включають такі елементи, як: права, свободи, обов'язки, законні інтереси, гарантії, правові принципи, правовідносини загального типу, правосуб'єктність, статусні норми, громадянство, відповідальність тощо. Сукупність елементів правового статусу особи, на думку різних науковців, не є однаковою і сталою.

Так, О. Скакун наголошує на тому, що до 60-х років ХХ ст. у вітчизняній юридичній науці правовий статус ототожнювався з правоздатністю особи. Мотивувалося це тим, що правовий статус та правоздатність виникають і припиняються у суб'єкта одночасно, що вони є однаковою мірою невідчужуваними [12, с. 386]. Але, на її думку, на сучасному етапі державотворення структура правового статусу особи може бути подана у вигляді таких елементів: правосуб'єктність, права, свободи, обов'язки та відповідальність [12, с. 377]. Ми підтримуємо позицію О. Скакун про те, що в сучасних умовах правовий статус особи складається із

цілої системи взаємопов'язаних елементів, що визначає його особливість як суб'єкта правовідносин.

Л. Воеводін наголошує, що саме права і свободи утворюють ядро правового статусу особи [13, с. 3]. В. Погорілко визначав основними складовими правового статусу особи – конституційні принципи, правосуб'єктність, компетенцію, функції, повноваження, права, свободи та обов'язки, конституційні гарантії [14, с. 281]. Запропонована ним система елементів правового статусу особи є широкою, водночас вона має деякі логічні невідповідності та повтори, оскільки повноваження складаються з прав, свобод та обов'язків особи, а компетенція – зі сфери відання та повноважень. Тому деякі елементи поглинають інші, а сама система елементів могла б бути відповідним чином скоригована.

У результаті аналізу наукових позицій ми пропонуємо визначити систему елементів правового статусу особи, до якої входять: статусні правові норми, правосуб'єктність, права, свободи, обов'язки, гарантії, відповідальність.

Науковці висловлюють цікаві думки щодо системи елементів правового статусу правоохоронців, зокрема М. Коваль наголошує, що працівники правоохоронних органів, маючи певні обмеження у здійсненні закріплених в Основному Законі держави прав, свобод та законних інтересів, а також, перебуваючи під час несення служби в умовах постійного ризику для життя і здоров'я, повинні мати правовий статус, який би чітко окреслював їх права, свободи, законні інтереси, обов'язки, обмеження, відповідальність, соціальний та правовий захист, а також членів їхніх сімей і близьких родичів [15, с. 133].

Ми, підтримуючи думку М. Ковалю та інших науковців, дійшли висновку про те, що правовий статус поліцейського, закріплений Конституцією України, Законом України “Про Національну поліцію” та іншими нормативно-правовими актами, включає в себе низку таких елементів: статусні правові норми; спеціальна правосуб'єктність; права і обов'язки поліцейського; гарантії професійної діяльності поліцейського; відповідальність поліцейського; обмеження і заборони, пов'язані зі службою в поліції.

Отже, статусні правові норми правового статусу поліцейського – це норми права, що закріплені в чинному законодавстві України та встановлюють вузлові положення його правового статусу. Окрім Конституції України, яка гарантує засади правового положення поліцейського як людини і громадянина в Україні, статусні правові норми правового статусу поліцейського сконцентровані ще й у розділі III “Система поліції та статус поліцейських”, розділі VI “Добір на посаду поліцейського”, розділі VII “Загальні засади проходження служби в поліції” Закону України “Про Національну поліцію”. У них закріплені: поняття поліцейського, його обов'язки; види відповідальності поліцейських; однострій поліцейських; призначення на посади поліцейських; служба в поліції; обмеження, пов'язані зі службою в поліції; гарантії професійної діяльності поліцейського; службове сумісництво поліцейських; відрядження поліцейських; професійне навчання поліцейських; звільнення зі служби в поліції тощо [16]. Відповідно до цього видно, що положення, які регулюють зміст правового статусу поліцейського, розосереджені в різних розділах та потребують акумулювання в одному розділі Закону України “Про Національну поліцію”, який міг би мати назву “Статус поліцейських”.

Статусні правові норми містяться також і в підзаконних нормативних актах, що визначають особливості статусу поліцейських за відповідною посадою, зокрема, слідчого, дізнавача, дільничного офіцера поліції, оперативного уповноважений, патрульного тощо.

Ще одним елементом правового статусу поліцейського є спеціальна правосуб'єктність. Це здатність особи бути учасником лише певного кола правовідносин у межах окремої галузі (галузей) права. Отже, вона полягає у здатності поліцейського бути носієм закріплених нормами права повноважень щодо реалізації завдань, визначених Законом України “Про Національну поліцію”. Володіння спеціальною правосуб'єктністю поліцейським необхідне для його вступу та участі в певних службових правовідносинах.

Традиційно спеціальна правосуб'єктність, у свою чергу, включає в себе два структурні елементи – спеціальна правоздатність і спеціальна дієздатність. Спеціальна правоздатність поліцейських – забезпечена державою можливість поліцейських мати права та обов'язки, а спеціальна дієздатність – здатність поліцейських своїми особистими діями набувати і здійснювати права і обов'язки, а також нести юридичну відповідальність за неправомірне здійснення цих прав і обов'язків. Спеціальна правоздатність і спеціальна дієздатність поліцейських є нероздільними категоріями правового статусу поліцейських, оскільки відображають основний зміст спеціальної правосуб'єктності поліцейського. Зокрема, вона у поліцейських виникає лише з моменту вступу особи на службу в поліцію та припиняється з моменту звільнення зі служби.

Служба в Національній поліції України є надзвичайно специфічним та відповідальним різновидом трудової діяльності, що визначає і особливе правове становище службовців цього правоохоронного органу та вимоги до їх спеціальної правосуб'єктності. Відповідно до статті 49 Закону України “Про Національну поліцію”, на службу в поліцію можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою відповідно до рівня, визначеного згідно із Законом України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” [16].

Ми вважаємо, що існує доцільність посилити відповідні вимоги до кандидатів на службу в поліцію. Так, враховуючи курс України на європейську та євроатлантичну інтеграцію, необхідно як вимогу передбачити для кандидатів на службу в поліцію володіння англійською мовою або ж будь-якою офіційною мовою Європейського Союзу. Виникає доцільність також встановлення разом із нижньою віковою межею прийняття на службу в Національну поліцію України (18 років) ще й верхньої межі. Необхідно закріпити положення про те, що громадяни України віком від 18 до 40 років можуть бути прийняті на службу на будь-які посади в поліції. Це дасть можливість набирати в органи поліції більш працездатних осіб, які матимуть можливість відслужити 25 і більше років у поліції до виходу на пенсію. Також вважаємо важливим передбачити необхідність постійного проживання особи в Україні не менше 10 років до призначення на посаду поліцейського, оскільки кандидат повинен володіти політичною, економічною, соціальною

ситуацією, що склалась в Україні, тому що йому необхідно буде брати участь у вирішенні різноманітних соціальних проблем під час службової діяльності.

Враховуючи зазначене, пропонуємо удосконалити положення статті 49 Закону України “Про Національну поліцію”, зокрема викласти частину першу цієї статті в такій редакції: “1. На службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 до 40 років, які не менше 10 років постійно проживають на території України, мають повну загальну середню освіту, володіють українською та англійською мовами, здатні за своїми особистими, діловими і моральними якостями, за рівнем фізичної підготовки та стану здоров’я виконувати покладені на поліцію завдання”.

Зі свого боку припинення спеціальної правосуб’єктності поліцейського відбувається з моменту припинення поліцейським служби в поліції. Відповідно до статті 77 Закону України “Про Національну поліцію”, поліцейський звільняється зі служби в поліції за різноманітних підстав, перелік підстав звільнення, встановлених для поліцейських, не є вичерпним. Крім того, у Законі України “Про Національну поліцію” підстави звільнення не мають чіткого групування, оскільки деякі підстави звільнення зазначаються окремо. У зв’язку з цим необхідно включити до переліку підстав звільнення зі служби в поліцію, що закріплені статтею 77 Закону України “Про Національну поліцію”, такі: 1) у разі смерті поліцейського; 2) у разі обрання на виборну посаду до органу державної влади або органу місцевого самоврядування з дня набуття повноважень; 3) визнання поліцейського безвісно відсутнім чи оголошення його померлим; 4) набрання законної сили рішенням суду про визнання поліцейського недієздатним або про обмеження його дієздатності; 5) у разі застосування заборони, передбаченої Законом України “Про очищення влади”; 6) у разі незгоди поліцейського на продовження проходження служби у зв’язку зі зміною істотних умов служби у поліції; 7) у разі порушення обмежень, пов’язаних зі службою в поліції; 8) прийняття резолюції недовіри; 9) за вислугою років служби в поліції. Оскільки на цей час звільнення зі служби в поліції для виходу на пенсію переважно здійснюється не у зв’язку з наявністю вислуги років служби в поліції, а за власним бажанням, що є не логічним і потребує законодавчого закріплення.

Ядром правового статусу поліцейського є його права і обов’язки, які поділяються на два види – загальні і спеціальні (посадові).

Отже, загальні права поліцейських – це вид і міра його можливої поведінки як людини та громадянина України, закріплені в Конституції та законах України, що втілюється в життя поліцейськими з метою задоволення їх природних, економічних, соціальних, культурних та інших потреб та інтересів, за винятком тих, реалізація яких обмежена для них на період проходження служби в поліції, враховуючи їх специфіку служби.

Поліцейський як людина та громадянин України користується усіма правами і свободами людини та громадянина, що закріплені та гарантовані Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами, для задоволення різноманітних власних потреб та інтересів. До цього виду прав поліцейських належать: право на життя, право на повагу гідності, право на невтручання в особисте і сімейне життя, право на недоторканність житла, право на свободу пересування та вільний вибір

місця проживання, право на свободу думки і слова, право на особисту недоторканність, право на свободу світогляду і віросповідання, право на петицію, право обирати та бути обраним, право на приватну власність, право на працю та оплату праці, право на відпочинок, право на житло, право на шлюб, право на безпечне природне середовище, право на освіту, право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності тощо. Серед цього виду прав слід окремо виділити право на соціальний захист та право на охорону здоров'я, оскільки професія поліцейського нерозривно пов'язана з небезпекою для самого поліцейського. Тому права на належний соціальний захист та на охорону здоров'я, урахувавши професійні ризики, мають бути чітко регламентовані законом і гарантовані державою, оскільки саме поліцейський стоїть на варті інтересів суспільства та держави.

Проте поліцейський під час проходження служби в поліції не може на рівні з іншими громадянами України реалізувати право на підприємницьку діяльність, право на свободу об'єднання у політичні партії та право на страйк. Ці обмеження прав і свобод людини та громадянина впливають з положень Закону України "Про Національну поліцію" і викликані неприпустимістю суміщення діяльності поліцейського з іншою оплачуваною діяльністю, окрім науково-педагогічної, наукової або творчої діяльності, а також вимогою щодо його політичної нейтральності та терпимості до усієї тяготи служби в поліції.

Спеціальні (посадові) права поліцейського – це його можливості як службової особи органу державної влади, які він може реалізовувати в межах повноважень, що закріплені в законодавстві України. На нашу думку, суттєвим недоліком є те, що у Законі України "Про Національну поліцію" не закріплено перелік прав поліцейських. Це є порушенням конституційного принципу єдності прав та обов'язків, адже складається враження, що поліцейський має тільки обов'язками. Тому вважаємо за потрібне вдосконалити чинний Закон України "Про Національну поліцію", доповнивши положенням щодо прав поліцейського для збалансування його правового статусу. Теоретично до спеціальних (посадових) прав поліцейського слід віднести: право на захист свого життя та здоров'я чи членів своєї сім'ї під час виконання службових завдань; право презумпції правомірності дій поліцейського; право брати участь у конкурсі на заміщення посад більш високої категорії; право на просування по службі з урахуванням таких критеріїв, як кваліфікованість, компетентність, досвідченість, відданість справі, ініціативність; право на перепідготовку (перекваліфікацію) і підвищення кваліфікації; право на присвоєння чергових звань; право отримувати достойну заробітну плату тощо.

У другій частині статті буде висвітлено особливості елементів правового статусу поліцейських, а саме: обов'язки поліцейських, гарантії професійної діяльності поліцейського, відповідальність поліцейського; обмеження і заборони, пов'язані зі службою в поліції, а також запропоновано шляхи удосконалення цього правового статусу в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Большой юридический словарь / под ред. А. Сухарева, В. Крутских; 2-е изд., перераб. и доп. Москва: ИНФРА-М, 2003. 703 с.

2. Словник іншомовних слів / уклад. С. Морозов, Л. Шкарапута. Київ: Наук. думка, 2000. 680 с.
3. *Зайчук О.В., Оніщенко Н.М.* Теорія держави та права. Академічний курс: підруч. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
4. *Витрук Н.В.* Основы теории правового положения личности в социалистическом обществе. М., 1979. 229 с.
5. *Лукашева Е.А.* Принципы социалистического права. Советское государство и право, 1970. № 6. С. 21–29.
6. *Шаптала Н.К., Задорожня Г.В.* Конституційне право України: навч. посібник. Дніпропетровськ: ЛізуновПрес, 2012. 472 с.
7. *Тодька Ю.Н., Тодька О.Ю.* Конституционно-правовой статус человека и гражданина в Украине. К.: Вид. дім “Ін Юре”, 2004. 368 с.
8. *Комаров С.А.* Общая теория государства и права: Курс лекций. М., 1996. 316 с.
9. Теория государства и права. Курс лекций / под ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. М., 1997. 672 с.
10. Общая теория государства и права. Акад. курс в 2-х т. / под ред. М.Н. Марченко. М.: Зерцало, 1998. Т. 1. 639 с.
11. *Зайчук О.В., Заєць А.П., Журавський В.С. та ін.* Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / за ред. О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
12. *Скакун О.* Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
13. *Воеводін Л.Д.* Индивидуальное и коллективное в конституционном статусе личности. Вестн. Моск. ун-та. Сер. 11, Право. 1997. № 5. С. 3–19.
14. *Погорілко В.Ф.* Конституційний статус. Юридична енциклопедія: у 6 т. К.: Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 2001. Т. 3: К–М. С. 281.
15. *Коваль М.* Про необхідність визначення статусу працівника правоохоронного органу в Україні та його законодавчого закріплення. Часопис Київського університету права. 2012. № 1. С. 130–134.
16. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379.

REFERENCES

1. Bol'shoy yurydycheskyy slovar'. Big Legal Dictionary / eds A. Sukharev, V. Krutskikh; 2nd ed., amend. and add. Moscow: INFRA-M, 2003. 703 p. [in Russian].
2. Slovnyk inshomovnykh sliv. Glossary of foreign words / comp. S. Morozov, L. Shkaraputa. Kyiv: Nauk. dumka, 2000. 680 p. [in Ukrainian].
3. *Zaychuk, O.V., Onishchenko, N.M.* (2006) Teoriya derzhavy ta prava. “Theory of State and Law”. Academic Course: textbook. Kyiv: Yurinkom Inter. 688 p. [in Ukrainian].
4. *Vytruk, N.V.* (1979) Osnovy teoryy pravovoho polozhenyya lychnosty v sotsyalystycheskom obshchestve. “Foundations of the Theory of the Legal Status of an Individual in a Socialist Society”. M. 229 p. [in Russian].
5. *Lukasheva, E.A.* (1970) Pryntsyipy sotsyalystycheskoho prava. “The Principles of Socialist Law”. Soviet State and Law 6, 21–29 [in Russian].
6. *Shaptala, N.K., Zadorozhnyia, H.V.* (2012) Konstytutsiyne pravo Ukrayiny. “Constitutional Law of Ukraine”: a textbook. Dnipropetrovsk: LizunovPress. 472 p. [in Ukrainian].
7. *Todyka, Yu.N., Todyka, O.Yu.* (2004) Konstytutsyonno-pravovoy status cheloveka y hrazhdanyna v Ukrayne. “Constitutional and Legal Status of a Person and a Citizen in Ukraine”. K.: “In Yure”, 2004. 368 p. [in Russian].
8. *Komarov, S.A.* (1996) Obschchaya teoryya hosudarstva y prava. “General Theory of State and Law”: course of lectures. M. 316 p. [in Russian].
9. Teoryya hosudarstva y prava. “Theory of State and Law”: course of lectures / eds N.I. Matuzov and A.V. Malko. M., 1997. 672 p. [in Russian].
10. Obschchaya teoryya hosudarstva y prava. “General Theory of State and Law”. Acad. course in 2 volumes / Ed. M.N. Marchenko. Vol. 1. M.: Zertsalo, 1998. 639 p. [in Russian].
11. *Zaychuk, O.V., Zayets', A.P., Zhuravs'kyi, V.S., Kopylenko, O.L., Onishchenko, N.M.* (2008) Teoriya derzhavy i prava. Akademichnyy kurs. “Theory of State and Law”. Academic course: textbook /

O.V. Zaychuk (ed.), N.M. Onishchenko (ed.). 2-nd ed., reworked. and ext. K.: Jurinkom Inter. 688 p. [in Ukrainian].

12. *Skakun, O.* (2001) Teoriya derzhavy i prava. "Theory of State and Law": textbook. Kharkiv: Konsum. 656 p. [in Ukrainian].

13. *Voevodyn, L.D.* (1997) Yndyvydual'noe y kollektivnoe v konstytutsyonnom statuse lychnosti. "Individual and Collective in the Constitutional Status of an Individual". Herald of Moscow University. Ser. 11. Right, 5, 3–19 [in Russian].

14. *Pohorilko, V.F.* (2001) Konstytutsiynyy status. "Constitutional Status". Legal encyclopedia: in 6 volumes. Vol. 3: K–M. K.: "Ukrainian Encyclopedia" named after M.P. Bazhan. P. 281. [in Ukrainian].

15. *Koval', M.* (2012) Pro neobkhdnist' vyznachennya statusu pratsivnyka pravoookhoronnoho orhanu v Ukrayini ta yoho zakonodavchoho zakriplennya. "About the Need to Obtain the Status of the Foreman of the Law Enforcement Body in Ukraine and the Third Legislative Consolidation". Hourly painting of the Kyiv University of Law 1, 130–134 [in Ukrainian].

16. On the National Police: Law of Ukraine of 02.07.2015 No 580-VIII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2015. No 40–41. Art. 379 [in Ukrainian].

UDC 351.74; 340.13

Khaliota Andrii,

Cand. Sci. (Law), Associate Professor,

Leading Researcher of the State Research Institute MIA Ukraine,

Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0001-8505-0055

LEGAL STATUS OF POLICE OFFICERS IN UKRAINE AND WAYS OF ITS IMPROVEMENT

Despite the imperfect activities of the police, society still requires it to provide quality police services, protect people from crime, create safe living conditions. For the most part, it depends on the state directly, on the legislative consolidation of the legal status of the police and the police, on guaranteeing their rights and responsibilities, on supporting society in their daily activities. Therefore, bringing the legal status of police to international standards is an urgent problem that must be addressed immediately for the effective protection of life, health, rights and freedoms of citizens of Ukraine, foreign citizens, stateless persons, crime, public order, property and public safety in Ukraine.

Research article examines the problematic issues of the legal status of police officers in Ukraine. After analyzing the different opinions of scientists, it is suggested to define the legal status of a person as a legally enshrined position of a person in society and the state, which is manifested in the set of rights, freedoms and responsibilities defined and guaranteed by the Constitution and laws of Ukraine.

The system of elements of the legal status of the person has been defined, which includes: rights, freedoms, duties, guarantees, legal personality, status legal norms, responsibility.

The own understanding of the legal status of the police officer as a special, generic type of human legal status is offered. This is a set of enshrined in the legislation of Ukraine and state-guaranteed rights, duties, guarantees of activity and

© Khaliota Andrii, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.3\(53\).13](https://doi.org/10.36486/np.2021.3(53).13)

Issue 3(53) 2021

<http://naukaipravookhorona.com/>

responsibility of the police as a special legal entity that implements specific tasks of the state – protection of life, health, rights and freedoms of citizens of Ukraine, foreign citizens, stateless persons, crime prevention, protection of public order, property and public safety.

The content of the elements of the legal status of a police officer – status legal norms has been revealed; special legal personality; rights and responsibilities of a police officer; guarantees of professional activity of the policeman; police responsibility; restrictions and prohibitions related to the service.

As a result of the research, ways to improve the legal status of police officers in Ukraine by introducing certain provisions into the current legislation of Ukraine have been proposed.

Keywords: police officers, legal status, special legal personality of police officers, rights and responsibilities of police officers, guarantees of activity, responsibility of police officers.

Отримано 04.10.2021